

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2147a-19>
2. Цивільний процес України : Підручник / За ред Є.О. Харитонова, О.І. Харитонові, Н.Ю. Голубевої. – К.: Істина, 2012. – 536 с.
3. Ухвала Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 05 грудня 2017 р., справа № 442/7867/17 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71065204>
4. Ухвала Тульчинського районного суду Вінницької області від 11 грудня 2017 р., справа № 148/2438/16-ц [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/70832254>

Ключові слова: заходи процесуального примусу, забезпечення, штраф, попередження, привід.

Науковий керівник: аспірант, асистент Полюк Ю. І.

Туз Тетяна Володимирівна

студентка 3-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЕКСПЕРТ З ПИТАНЬ ПРАВА ЯК УЧАСНИК СУДОВОГО ПРОЦЕСУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Цивільний процесуальний кодекс (далі – ЦПК України) в новій редакції містить чимало змін. Деякі з них запроваджують нові інститути та поняття цивільного процесуального права, інші – вдосконалюють конструкції, що діяли раніше.

Однією із новел процесуального законодавства є введення поняття «експерт з питань права». Норми ст. 73 Цивільного процесуального кодексу, ст. 69 Кодексу адміністративного судочинства та ст. 70 Господарського процесуального кодексу містять однакові за змістом положення стосовно визначення експерта з питань права. Проте така регламентація цього інституту не виключає наявність недоліків та виникнення низки питань стосовно застосування цих положень безпосередньо під час судового розгляду конкретної справи.

Актуальність даної роботи полягає у дослідженні нової категорії та встановленні її необхідності; оцінці її переваг, виявленні недоліків та шляхів їх вирішення.

Відповідно до ч. 1 ст. 73 ЦПК України експерт з питань права – це особа, яка має науковий ступінь та є визнаним фахівцем у галузі права [1].

Одразу ж спостерігаємо недосконалість стосовно встановлення вимог. Адже поза розглядом залишаються питання: який саме науковий ступінь вимагається; кого слід вважати «визнаним фахівцем в галузі права»? Більш детальної регламентації потребує саме поняття «визнаності», тому що на даний момент вона має виключно оціночний характер. Стосується це лише наукових працівників, які займаються виключно науковою діяльністю чи й також осіб, які добре відомі з точки зору практики. Адже можлива така ситуація, коли для однієї з сторін цивільного провадження визнаності фахівця буде недостатньо, що призведе за собою оскарження допуску такої особи до судового процесу.

Стосовно залучення експерта з питань права, то законодавець чітко не встановлює процедури ініціювання залучення з боку суду, закріплюючи лише право прийняття рішення про його допуск до участі в справі та долучення його висновку до матеріалів справи.

Можна також звернути увагу на термінологічну колізію, яка міститься в усіх трьох процесуальних кодексах. Так, в статті, де йдеться про процесуальний статус експерта, вживається поняття «експерт з питань права», а в параграфі, присвяченому висновку такого експерта, його вже називають «експертом у галузі права». Такі незначні, на перший погляд, колізії також можуть стати причиною недоречних дискусій у суді [2].

Загалом окремі правники ставили під сумнів доцільність визначення такого учасника процесу. Так, існує думка, що введення в судовий процес експерт з питань права, суперечить принципу «*jus novit curia*» («суд знає право»), який означає, що кожен професійний суддя є юристом, тобто по суті він сам і є експертом з правових питань і повинен краще за будь-якого спеціаліста самостійно їх вирішувати. Але ми розуміємо, що навіть при запровадженні найжорсткішого відбору при призначенні на посаду судді, ми не можемо вимагати досконалого знання усіх аспектів права, в тому числі міжнародного. Отже, концепція «*jus novit curia*» не означає, що суддя володіє абсолютними знаннями у сфері права. Підтвердженням цьому є інша концепція римського права – «*amicus curiae*», або «*amicus curiae brief*», що дослівно означає «друг суду».

Ще одним недоліком є відсутність в законодавстві положень про відвід такому експерту та застережень щодо спеціальної відповідальності такого учасника за відомо неправдиві свідчення.

Однією з переваг є чітко встановлений перелік прав та обов'язків такого учасника, що мають свої особливості. Експерт з питань права зобов'язаний з'явитися до суду за його викликом, відповідати на поставлені судом питання, надавати роз'яснення. За відсутності

заперечень учасників справи експерт з питань права може брати участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції. Він має право знати мету свого виклику до суду, відмовитися від участі у процесі, якщо він не володіє відповідними знаннями, а також право на оплату послуг та компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду [1].

Що стосується висновку експерта у галузі права, то він не є доказом, а має консультативний характер і тому не є обов'язковим для суду. Водночас суд може посилатися в рішенні на висновок експерта у галузі права як на джерело відомостей, які в ньому містяться, та має зробити самостійні висновки щодо відповідних питань.

Отже, проаналізувавши норми ЦПК України, які регламентують процесуальний статус експерта з питань права можна дійти висновку, що даний учасник є допоміжним. Адже за відсутності потреб суд може взагалі уникати залучення такого експерта.

Недостатня регламентація цього інституту, що міститься в оновлених кодексах та може спровокувати виникнення низки практичних запитань під час застосування цих положень на практиці не виключає того, що сам факт введення в процесуальне законодавство нового інституту експерта з питань права є досить позитивною новелою, запровадження якої зумовлено збільшенням випадків застосування норм іноземного законодавства, міжнародної судової практики.

Такий експерт і науково-правова експертиза повинні стати важливим позитивним чинником для однакового застосування права на усій території України та сприяти узгодженню судової практики.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 40-41, 42. – Ст. 492.
2. Наталія Зозуля. Експерт з питань права: проблема процесуального статусу // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/ekspert-z-pitan-prava-problema-protsesualnogo-statusu

Ключові слова: цивільний процес, Цивільний процесуальний кодекс, нововведення; учасники судового процесу, експерт з питань права.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гонгало Р. Ф.